31.10.2016

Käräjäoikeusverkoston kehittämishankkeen Toimitila- ja ICT -ryhmän alustava ehdotus toteutettavista toimitilajärjestelyistä aikatauluineen

1. Työryhmän työskentelystä

Toimitila- ja ICT -ryhmä on laatinut alustavan ehdotuksen toteutettavista toimitilajärjestelyistä käräjäoikeusverkoston kehittämishankkeen asettamispäätöksen sisältämän linjauksen pohjalta. Uuden käräjäoikeusverkoston toimitilajärjestelyjä suunniteltaessa työryhmä on huomioinut monia eri tekijöitä, joita on eritelty tämän ehdotuksen kappaleessa 5. Alustavaa ehdotusta laadittaessa työryhmällä ei ole ollut käytettävissä kaikkia tarvittavia toimitilajärjestelyihin vaikuttavia tietoja. Alustavaa ehdotusta on mahdollista tarkentaa heti, kun kaikki esimerkiksi muodostettavien virastojen henkilötyövuosiin vaikuttavat tekijät on tiedossa. Laadittu toimitilasuunnitelma ei sisällä tarkempia suunnitelmia paikkakuntakohtaisista tilajärjestelyistä, ainoastaan hinta- ja laajuusarvioita mahdollisista toimitilajärjestelyistä.

Työryhmä on kokoontunut yhteensä kolme kertaa. Varsinainen suunnittelutyö tehtiin jakautuneena kahteen alatyöryhmään;

- Toimisto- ja istuntosalitilaselvitys (Mannerhovi, Heikkilä, Jokelainen)

- ICT, turvallisuus, kalusteet (Perkiömäki, Ahla, Sirviö)

Alatyöryhmät ovat kokoontuneet useita kertoja.

2. Linjauksen mukainen käräjäoikeusverkosto

Linjauksen mukaan jatkossa käräjäoikeuksia olisi 20, kun niitä nyt on 27. Käräjäoikeuspaikkakunnat olisivat Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Maarianhamina, Mikkeli, Oulu, Pori, Rovaniemi, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa.

Erillisiä kanslioita tulisi neljälle paikkakunnalle: Hyvinkäälle, Kemiin, Kokkolaan ja Ylivieskaan. Erillisiä istuntopaikkoja jäisi 12 paikkakunnalle: Inari (Ivalo), Kauhava, Kittilä, Kuusamo, Nurmes, Porvoo, Raasepori, Rauma, Salo, Savonlinna, Sodankylä ja Utsjoki.

Nykyisessä verkostossa on 27 hallinnollista kansliaa ja 9 sivukansliaa eli yhteensä 36 kansliaa. Erillisiä istuntopaikkoja on 21. Toimipisteitä on yhteensä 57.

Nykytilanteeseen verrattuna 20 käräjäoikeuden verkostossa hallinnollisia kanslioita lakkaisi 3 ja sivukanslioita 9 eli yhteensä 12 kansliaa. Erillisiä istuntopaikkoja lakkaisi 14. Lakkaavista kanslioista viiteen jäisi istuntopaikka.

Linjauksen mukaiseen käräjäoikeusverkostoon jäisi näin ollen yhteensä 36 toimipistettä. 20 käräjäoikeuden toimipisteverkosto ja sen muutokset on kuvattu taulukkomuodossa (Liite 1).

3. Rakennemuutoksen aiheuttamat toimitilojen muutostarpeet

Linjauksen mukaisissa toimitiloissa oleellista tiivistämistä pitäisi tehdä tai lisätilaa hankkia yhteensä viidessä kansliassa. Istuntosalitilat ovat pääosin riittävät. Istuntosalikapasiteettia tulisi kasvattaa työryhmän arvion mukaan kolmella paikkakunnalla. Laskelmissa on huomioitu toimitilojen irtisanomisista koituvien vuokrasäästöjen lisäksi myös tiivistämisen ja mahdollisen lisätilan vuokraamisen aiheuttamat arvioidut lisäkustannukset.

Ehdotetun käräjäoikeusverkoston myötä voitaisiin irtisanoa kolmen hallinnollisen kanslian, yhdeksän muun kanslian ja 14 istuntopaikan vuokrasopimukset. Edellä mainituista kanslioista kuitenkin viiden kanslian osalta voidaan irtisanoa vain toimistotilat, koska kanslia lakkaa mutta istuntopaikka säilyy.

Irtisanottavista toimitiloista kertyvät säästöt on laskettu niin, että toistaiseksi voimassa olevat sopimukset irtisanottaisiin päättymään 1.1.2019 ja muut irtisanomisaikojen puitteissa. Vireillä oleviin hankkeisiin liittyvät toimitilojen irtisanomiset on ajoitettu kyseisten hankkeiden tiedossa olevien aikataulujen mukaisesti.

Käräjäoikeuksilla on tällä hetkellä yhteensä 330 istuntosalia, joista pääkäsittelysaleja on 212 ja valmistelusaleja 118. Linjauksen mukaisten käräjäoikeuksien jäljelle jääviin toimipisteisiin jäisi yhteensä 282 istuntosalia, joista 174 pääkäsittelysalia ja 108 valmistelusalia. Pääkäsittelysalien määrä vähenisi 38 istuntosalilla ja valmistelusalien määrä 10 salilla. Jäljelle jäävä määrä kattaa valtakunnallisesti juttumäärien perusteella määritellyn laskennallisen istuntosalien kokonaistarpeen. Joihinkin virastoihin näyttäisi jäävän ylimääräistä istuntosalikapasiteettia ja joissakin virastoissa kapasiteettia tulisi lisätä.

4. Toimitilajärjestelyjen kustannukset

Vuokravaikutus

Linjauksen mukaisen käräjäoikeusverkoston vuokravaikutukset vuosille 2016–2026 on kuvattu liitteenä olevassa taulukossa (Liite 2). käräjäoikeusverkoston muutoksen vuokrasäästövaikutus olisi arviolta vuonna 2023 noin 1,9 milj. euroa vuodessa verrattuna vuoden 2016 tasoon. Summaaristen asioiden keskittämisestä aiheutuva noin 400 000€/vuosi lisävuokrakustannus pienentää edellä mainittua summaa. Näin ollen summaaristen asioiden keskittämisen huomioiva vuokrasäästö olisi noin 1,5 miljoonaa euroa vuodessa. Noin 1,5 miljoonan euron vuosittainen säästö on laskettu puhtaasti rakennemuutoksen aiheuttamista toimitilajärjestelyistä eikä laskelmassa ole huomioitu jo meneillään olevia hankkeita.

Vuosien 2016-2019 välillä vuokrakustannukset nousevat johtuen jo meneillään olevista (mm. Joensuu, Lahti, Lappeenranta) tai suunnitelluista (mm. Kuopio) toimitilahankkeista, jotka ovat seurausta edellisestä rakennemuutoksesta tai muista syistä.

Muut toimitilakustannukset

Irtisanottavien toimitilojen osalta säästöä syntyy myös muiden toimitilakustannusten osalta. Muita toimitilakustannuksia aiheutuu pääasiassa siivouspalveluiden, sähkön ja turvallisuuspalveluiden käytöstä. Muista toimitilakustannuksista syntyvä säästö on arviolta n. 260.000€/vuosi. Uusista tiloista (arvio yhteensä noin 3900 m²) aiheutuu muiden toimitilakustannusten lisäystä noin 90.000 €/ vuosi eli säästöä muista toimitilakustannuksista jäisi näin ollen noin 170.000 euroa vuodessa, kun kaikista irtisanottavista tiloista on luovuttu ja kaikki korvaavat toimitilajärjestelyt on saatu valmiiksi eli arviolta vuonna 2023.

Turvatarkastukset

Nykyisen käräjäoikeusverkoston toimipaikoista kiinteä ja jatkuva turvatarkastus puuttuu 13 hallinnollisesta kansliasta, 9 muusta kansliasta sekä 21 erillisestä istuntopaikasta. Näistä toimipaikoista useimmissa turvatarkastuksista on huolehdittu muilla tavoilla ilman kiinteää turvatarkastusta.

Linjauksen mukaisessa käräjäoikeusverkostossa kiinteä ja jatkuva turvatarkastus puuttuisi 6 hallinnollisesta kansliasta, 3 kansliasta ja 12 erillisestä istuntopaikasta. Linjauksen mukaisen käräjäoikeusverkoston kaikkien toimipisteiden (joista turvatarkastus puuttuu) varustaminen turvatarkastuslaitteistoilla aiheuttaisi ensimmäisenä vuonna noin 1,0 miljoonan euron investoinnin ja noin 2,0 miljoonan vuosittaisen käyttökustannuksen. Käyttökustannukset sisältävät turvatarkastusten operoinnin ja laitteistojen ylläpidon.

Nykyisellä toimipaikkaverkostolla toimipisteiden (joista turvatarkastus puuttuu) varustaminen turvatarkastuslaitteistoilla aiheuttaisi ensimmäisenä vuonna noin 2,1 miljoonan euron investoinnin ja noin 4,0 miljoonan vuosittaisen käyttökustannuksen.

Istuntosalien AV-tekniikka

Kaikkien linjauksen mukaisesti jäljelle jäävien toimipisteiden istuntosalien varustaminen nykyaikaisella esitystekniikalla, joka täyttää sähköisen istunnon (AIPA) vaatimukset aiheuttaisi n. 7,5 miljoonan euron kustannukset. Mikäli kehitteillä oleva langaton vaihtoehto osoittautuu toteutuskelpoiseksi alenevat kustannukset n. 1,5 miljoonalla eurolla. Lisäksi tarvittavat muutostarpeet istuntosalien kalusteissa voivat

aiheuttaa jopa 1,8 miljoonan euron kustannukset, jos kaikki salikalusteet uusitaan. Kalusteiden uusimistarve tulee arvioida tarkemmin toteutussuunnittelun yhteydessä.

Kaikkien nykyisen käräjäoikeusverkoston istuntosalien varustamisesta aiheutuva investointitarve olisi noin 9,1 miljoonaa euroa ja istuntosalikalusteiden muutoksista aiheutuva kustannus lähes 2,2 miljoonaa euroa.

Kalustekustannukset

Summaaristen asioiden keskittämisestä aiheutuvat kalustekustannukset olisivat noin 260 000 euroa. Henkilöstösiirroista aiheutuva kalustamistarve voidaan arvioida, kun siirtyvät henkilömäärät ovat tiedossa.

5. Alustavan ehdotuksen arviointiperusteet

Yleistä

Työryhmä on arvioinut kustannuksia ottaen huomioon toimitilojen tiivistämismahdollisuudet ja lisätilatarpeet niillä paikkakunnilla, joihin henkilökuntaa siirtyy. Työryhmä on arvioinut myös säästöjä, jotka syntyvät toimintojen keskittämisestä harvempiin yksiköihin sekä kanslioiden ja istuntopaikkojen vähentämisestä. Kaikista tarvittavista toimenpiteistä on laadittu toimitilasuunnitelma.

Lakkaavien toimipisteiden vuokrasopimuksien irtisanominen ja uusien sopimusten solmiminen tapahtuu normaalissa prosessissa. Uusien sopimusten osalta on huomioitava valtion ja oikeusministeriön toimitilastrategian mukaisuus ja mm. Senaatti-kiinteistöjen rooli edelleenvuokraajana, jos tiloja vuokrataan yksityisiltä vuokranantajilta tai yksityisten vuokranantajien sopimuksia uusitaan.

Toimitilamuutokset ovat projekteina pitkäkestoisia. Irtisanomisajat ja rakennustöiden karkea aikataulutus on huomioitu toimitilasuunnitelmassa. Toimitilamuutosten toteuttaminen ajoittuu joka tapauksessa useiden vuosien ajanjaksolle, eikä ole sidoksissa rakennemuutoksen aikatauluun.

Istuntosalitarvelaskenta

Salitarvesuunnittelussa on otettu laskelman pohjaksi vuoden 2015 saapuneet asiat, joka on muutettu Oikeushallinnon toimitila- ja työympäristökonseptin salitarvelaskentakaavan avulla virastokohtaiseksi laskennalliseksi salitarpeeksi. Linjauksen mukaan yhdistyvien virastojen istuntomäärät on laskettu yhteen. Istuntosalitarvetta on verrattu kunkin muodostuvan käräjäoikeuden jäljelle jäävien toimipisteiden istuntosalien kokonaismäärään. Näin ollen laskelma ei huomioi istuntosalien sijaintia (hallinnollinen kanslia, muu kanslia, erillinen istuntopaikka), vaan virastokohtaisen salien kokonaismäärän riittävyyden**.** Lähtökohtana on kuitenkin oletus, että myös muissa kanslioissa ja erillisissä istuntopaikoissa olevaa salikapasiteettia hyödynnetään mahdollisimman täysimääräisesti.

Toimistotilat

Muodostettavien käräjäoikeuksien htv -tieto ei ole ollut työryhmän käytettävissä alustavaa ehdotusta laadittaessa. Toimistotilan tarvittavaa määrää ei ole ollut mahdollista arvioida lopullisella tarkkuudella ilman mainittua tietoa. Alustavassa ehdotuksessa tarvittavaa toimistotilaa on arvioitu yhdistyvien

käräjäoikeuksien nykyisten htv- määrien perusteella, eli yhdistymisestä mahdollisesti aiheutuvaa henkilömäärän vähennystä ei ole voitu huomioida.

Toimitilojen irtisanomisien aikataulutus kokonaan lakkaavissa (14 istuntopaikkaa, 7 kansliaa) toimipisteissä riippuu niiden paikkakuntien toimitilojen kapasiteetista ja mahdollisista toimitilahankkeista, joihin henkilöitä ja toimintoja keskitetään. Osa toimipisteiden vuokrasopimuksista voidaan irtisanoa ilman, että toimitiloista luopuminen aiheuttaisi toimenpiteitä paikkakunnilla, joihin toiminnot keskitetään. Esimerkiksi monet lakkaavien erillisten istuntopaikkojen toimitilat voidaan irtisanoa ilman toimenpiteitä pääkanslioiden tai muiden kanslioiden toimitiloissa.

Toimitiloja tullaan irtisanomaan myös osittain niillä viidellä paikkakunnalla, joissa kanslia lakkaa mutta erillinen istuntopaikka säilyy. Osittainen irtisanominen vaatii aina erikseen neuvottelut vuokranantajan kanssa. Osittain irtisanottavissa toimitiloissa irtisanotaan noin 50 % pinta-alasta.

Summaaristen asioiden keskittäminen

Linjauksen mukaisesti summaaristen asioiden käsittely keskitettäisiin enintään kahteen käräjäoikeuteen hovioikeuspiiriä kohti. Näitä asioita käsitteleviä käräjäoikeuksia olisivat Itä-Uudenmaan, Kainuun, Kanta-Hämeen, Kymenlaakson, Pirkanmaan ja Pohjanmaan käräjäoikeudet.

Summaaristen asioiden ja erityisasiaryhmien käsittelyn keskittämisen vaikutukset htv -määriin virastoittain/toimipisteittäin voivat olla paikkakunnasta riippuen varsin huomattavat ja voivat vaikuttaa siten myös toimitilaratkaisuihin oleellisesti. Tietoa summaaristen asioiden ja erityisasiaryhmien keskittämisen vaikutuksesta htv -määriin ei ole ollut työryhmän käytettävissä. Niin ikään laskelma yhdistyvien virastojen kokonaistarpeesta puuttuu. Alustavaa ehdotusta on mahdollista tarkentaa, kun nämä arviot on saatu työryhmän käyttöön.

Summaaristen asioiden keskittämisen vaikutuksen työryhmä on arvioinut tällä hetkellä ko. asioihin sitoutuvan htv -määrän perusteella. Summaaristen asioiden keskittämisen toimitilatarve on arvioitu tässä vaiheessa siirtyvän htv -määrän ja sen tarvitseman laskennallisen toimistoneliömäärän perusteella. Keskittämisestä aiheutuvia vuokrakustannuksia on arvioitu joillakin paikkakunnilla toimitilan tiiviistämisestä aiheutuvien kustannusten perusteella ja joillakin paikkakunnilla vuokrakustannusten lisäys on laskettu lisätilan vuokraamisesta aiheutuvien kustannusten mukaan.

Toimitilakustannusten näkökulmasta olisi taloudellisempaa keskittää summaaristen asioiden käsittely myös Rovaniemen ja Turun hovioikeuspiirien osalta yhteen käräjäoikeuteen. Toisaalta toimitilakustannusten kannalta olisi taloudellisempaa, että Helsingin käräjäoikeus käsittelisi edelleen tuomiopiirinsä summaariset asiat. Helsingin käräjäoikeuden osalta summaaristen asioiden käsittelyyn sitoutuva htv -määrä on verrattain suuri. Siirron toteutuessa Helsinkiin jäisi kustannuksia aiheuttavaa tyhjää tilaa ja Vantaalle tarvittaisiin vastaava määrä lisätilaa.

Erityisasiaryhmien käsittelyn keskittäminen

Erityisasiaryhmien keskittämisen vaikutusta ei ole huomioitu, mutta työryhmän arvion mukaan sen vaikutus toimitiloihin tulee olemaan suhteellisen vähäinen ja menee ainakin osittain päällekkäin summaaristen asioiden keskittämisen kanssa. Summaaristen asioiden keskittäminen vapauttaa työpisteitä suurimmasta osasta käräjäoikeuksia. Erityisasiaryhmien keskittämisen vaikutuksia toimitilatarpeeseen on mahdollista arvioida tarkemmin, kun keskittämisen htv -vaikutukset ovat tiedossa.

Tekniikka- ja kalustehankinnat

Edellä selostettujen laskelmien perusteella on ollut mahdollista arvioida tarvittavia kaluste- ja tekniikkahankintoja (ICT, AIPA, turva, kaluste). Toimitilasuunnitelma ja ICT- ym. kustannusarviot sisältävät hinta-arviot, joita voidaan tarkentaa suunnittelutyön edetessä.

Turvatarkastukset

Kaikkien käräjäoikeuksien ja niiden istuntopaikkojen varustaminen turvatarkastuslaitteistolla aiheuttaisi n. 1,0 miljoonan euron kustannuksen sisältäen turvatarkastuslaiteet (metallinilmaisinportti ja läpivalaisulaite) ja tarvittavat rakennustekniset muutostyöt kohteissa. Operointi, eli itse turvatarkastaminen aiheuttaa n. 2,0 miljoonan euron vuosikustannuksen kun kohteessa on 2 turvatarkastajaa 8 tuntia päivässä. Erillisillä istuntopaikoilla voidaan kustannusta alentaa jos kaikkina päivinä ei ole istuntoja, mutta käytettäessä osa-aikaisista turvallisuushenkilöstöä on vaarana että toiminnan laatu ja asiakaspalvelun laatu on alempi kuin kokoaikaisessa työssä. Kustannusvaikutus on laskettu myös istuntopaikkojen osalta kokopäiväisellä operoinnilla.

Kustannusten kasvu jakautuisi useammalle vuodelle, koska kaikkien toimipisteiden varustaminen ei käytännössä ole mahdollista kerralla ja kiinteiden turvatarkastuspisteiden rakentaminen ja varustelu on järkevintä tehdä muiden toimitilajärjestelyjen yhteydessä. Kaikkien istuntopaikkojen varustaminen kiinteällä turvatarkastuslaitteistolla veisi arviolta 6 vuotta nykyisellä resursoinnilla ja huomattavasti pidempään jos noudatetaan peruskorjausjaksotusta

Istuntosalien AV-tekniikka

Kaikkien istuntosalien varustaminen nykyaikaisella esitystekniikalla, joka täyttää sähköisen istunnon (AIPA) vaatimukset aiheuttaisi n. 7,5 miljoonan euron kustannukset. Mikäli kehitteillä oleva langaton vaihtoehto osoittautuu toteutuskelpoiseksi alenevat kustannukset n. 1,5 miljoonalla eurolla. Kustannusarvio on laadittu toteutettujen pilottikohteiden perusteella, mutta on mahdollista että hinta voi alentua jos hankinnan kohde on suurempi kuin yksittäinen käräjäoikeus. Lisäksi tulee arvioida tarvittavat muutostarpeet istuntosalien kalusteissa, tämä aiheuttaa jopa 1,8 miljoonan euron kustannukset, jos kaikki salikalusteet uusitaan. Kalusteiden uusimistarve tulee arvioida tarkemmin toteutussuunnittelun yhteydessä.

AV-tekniikan toteuttaminen tulee projektoida ja projektiin tulee osoittaa erilliset resurssit. Pelkästään hankinnan kilpailuttaminen on mittava tehtävä, joka ei onnistune virkatyönä. Huomioiden valtakunnalliset AV -asennusresurssit, on projektille varattava vähintään 6 vuotta, josta asennustyön osuus on 5 vuotta. Aikaa on varattava myös istuntosalikohtaiseen suunnitteluun ja hankinnan kilpailuttamiseen.

Toimistokalusteet

Tällä hetkellä nykyaikaisen työpistekalustuksen hinta on n. 2000 €/työpiste. Tämä sisältää sähkösäätöisen työpöydän kahdelle näytölle, työtuolin, apteekkikaapin henkilökohtaisena säilytinkalusteena ja yhden mappikaapin. Uusien kalusteiden hankintatarve vastaa summaaristen asioiden käsittelyyn sitoutuvan htv:n määrää riippumatta siitä missä ne sijaitsevat. Näin ollen työpistekalustuksen hankinnan kustannusarvio on 260 000 €.

6. Kustannusvaikutusten yhteenveto

Vuokrakustannuksissa päästäisiin 1,9 miljoonan euron vuosittaiseen säästöön vuonna 2023. Summaaristen keskittäminen aiheuttaisi 0,4 miljoonan euron lisävuokran, joten **vuokrasäästö olisi näin ollen noin 1,5 miljoonaa euroa vuodessa.**

Muista toimitilakustannuksista syntyisi **säästöä noin 170.000 euroa vuodessa.** Täysimääräisenä säästö toteutuisi arviolta vuonna 2023.

Turvatarkastuslaitteiston ja -palvelun hankkiminen linjauksen mukaisen käräjäoikeusverkoston niihin toimipisteisiin, josta se vielä puuttuu, aiheuttaisi **ensimmäisenä vuonna noin 1,0 miljoonan euron investoinnin ja noin 2,0 miljoonan vuosittaisen käyttökustannuksen.** Tämä on investoinnin osalta 1,1 miljoonaa euroa ja vuosittaisen käyttökustannuksen osalta 2,0 miljoonaa euroa vähemmän kuin tämän hetkisen käräjäoikeusverkoston toimipisteiden varustaminen vastaavalla tavalla.

Linjauksen mukaisen verkoston **istuntosalien varustaminen nykyaikaisella esitystekniikalla (AIPA) aiheuttaa n. 7,5 miljoonan euron kustannukset.** Jos langaton vaihtoehto toteutuu, alenevat kustannukset n. 1,5 miljoonalla eurolla. **Istuntosalien kalusteiden muutokset voivat aiheuttaa jopa 1,8 miljoonan euron kustannukset.**

Kaikkien nykyisten istuntosalien AIPA - varustamisesta aiheutuva investointitarve olisi noin 9,1 miljoonaa euroa, jota langaton vaihtoehto alentaisi noin 1,9 miljoonaa euroa. Istuntosalikalusteiden muutoksista aiheutuva kustannus olisi lähes 2,2 miljoonaa euroa.

Verkoston toimipisteiden ja sitä kautta istuntosalien määrän väheneminen tarkoittaisi siten 1,2-1,6 miljoonan euron vähennystä AIPA -varustelun kustannuksista. Istuntosalien kalustuskustannukset alenisivat 0,4 miljoonaa euroa.

Summaaristen asioiden keskittämisestä aiheutuvat kalustekustannukset olisivat noin 260 000 euroa. Selvityksestä puuttuu tieto rakennemuutoksen henkilösiirroista aiheutuvista kalustekustannuksista.